

Förstärkningsresurser för Drivmedelberedskapen

- en del av totalförsvaret

Webbinarium

Drivkraft Sverige 2023-05-29

Välkomna!

- Agenda
 - Introduktion och Bakgrund – Drivkraft Sverige
 - Genomgång av rapporten - Ramboll
 - Avslutande frågor

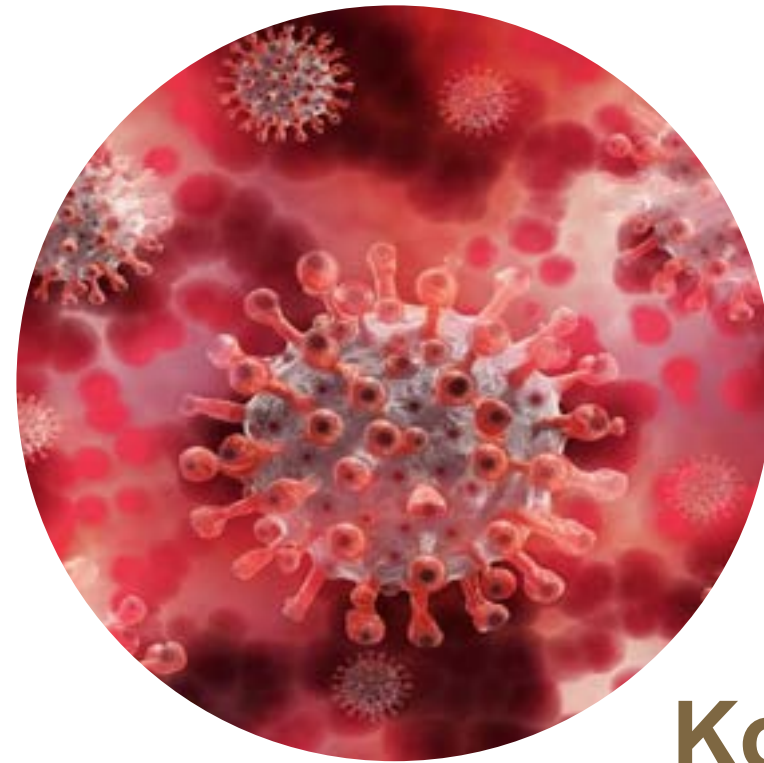

Värdekedjan – Ett nationellt perspektiv

Risklandskapet

Pandemin

Väderhändelser

Krig

Okänt

Kompetensbrist

Cyber

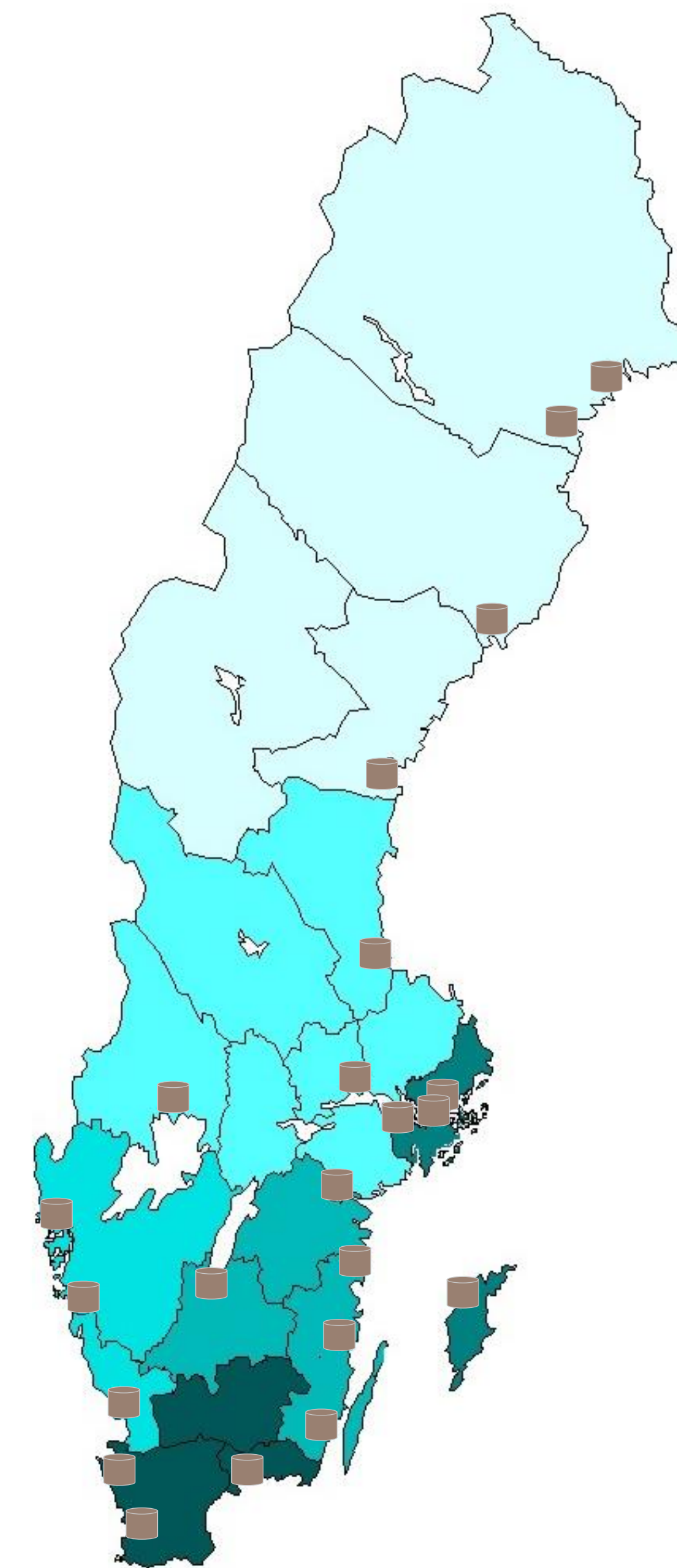
Naturresurser

En diversifiering av energibärare är av yttersta vikt då olika energibärare har olika egenskaper och stöds av olika typer av infrastruktur.

Nationella planen bör ha ett helhetsgrepp

Nationell plan					
	Import	Produktion	Depå	Drivmedelsstation	Slutanvändare
Proaktiva åtgärder	Poolorganisation (inkl krytel)				
	Krigsplacering				
	<ul style="list-style-type: none"> Hamnar och skyddsobjekt (§) Diversifiering av marknad (geografi och insatsvara §) Importkapacitet 	<ul style="list-style-type: none"> Ökad inhemskproduktion 	<ul style="list-style-type: none"> Reservkraft Depåtäthet Produktkvalitet (§16) Avtal och Strategi för lageravtappning Kontinuitetsplan depåer Beredskapslager 	<ul style="list-style-type: none"> Identifiering av kritiska stationer Företrädesrätt för SVV Robusta betalningssystem 	<ul style="list-style-type: none"> Kartlägga drivmedelsbehov och fastställa prioritering Motoregenskaper för olika drivmedel Avtal med Drivmedelsbolag
Reaktiva åtgärder			<ul style="list-style-type: none"> Lageravtappning 	<ul style="list-style-type: none"> Ingår i kommunala beredskapsplanen 	<ul style="list-style-type: none"> Förbrukningsdämpande Prioritering Ransonering
Nationell förstärkningsresurser		<ul style="list-style-type: none"> Storskalig brandsläckningsutrustning Drivmedelspill och sanering 	<ul style="list-style-type: none"> Tankbilskapacitet (fordon och förare) 		<ul style="list-style-type: none"> Vakt/väktare

Behov av en nationell samordning av försörjningsberedskap

Rapport - Förstärkningsresurser för drivmedelsberedskapen

- Syfte var dels att stärka kunskapen inom drivmedelsberedskapen och dels lyfta fram principiella överväganden samt identifiera vilka befintliga förstärkningsresurser i Sverige såväl internationellt.
- Målet med rapporten är att stärka kunskapen, identifiera behov så att beredskapen blir robust och resurseffektiv
- Uppdraget genomfördes av Ramboll under ledning av Mikael Toll

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

Förstärkningsresurser för drivmedelsberedskapen – en del av totalförsvaret

Rapport till Drivkraft Sverige

Mikael Toll

Mikael Toll & Ramboll Resiliens - vilka är vi?

Resiliens handlar om att undvika och mildra effekterna av störningar som kan uppstå genom klimatförändringar, oro i samhället eller i vår omvärld. I vårt team arbetar några av landets ledande experter på säkerhet, beredskap, strategisk rådgivning inom totalförsvaret, krisberedskap, säkerhetsskydd, kontinuitets-hantering och riskhantering. Vi stödjer idag kommuner i hela Sverige, från Kiruna i norr till Skåne i söder. Vi har stor erfarenhet av att göra utredningar, utvärderingar och andra analyser samt vara med i det organisatoriska resilienta arbetet i form av förändringsledning. Exempelvis har vi utvärderat, utrett och utvecklat

- krisledning under Covid-19
- samverkansstrukturer
- krisstöd till invånare
- krisledningsstrukturer
- alternativ el- och värmeförsörjning
- pandemins påverkan på utsatta invånare
- brottsförebyggande insatser
- kostnader för naturkatastrofer

RAMBOLL

SÄKERHETSSKYDD

När det kommer till säkerhetsskydd kan vi hjälpa till i ert arbete kring

- informationssäkerhet
- säkerhetskultur
- fysisk säkerhet
- personalsäkerhet

Detta gör vi genom bland annat

- säkerhetsanalyser
- säkerhetsprovningar
- GAP- analyser

Vi har tidigare hjälpt till i uppdrag med exempelvis outsourcing av IT och i etablering av VA i känslig miljö.

BROTT OCH TRYGGHET

Under mitten av 2023 väntas en ny lagstiftning som reglerar kommuners ansvar för det brottsförebyggande arbetet träda i kraft. När det kommer till det brottsförebyggande arbetet kan vi hjälpa er kommun med

- nulägesbedömningar av organisation och förslag på nödvändiga förflyttningar
- kompetenshöjningar genom utbildningar
- revidering och implementering av styrdokument
- rådgivning för praktiskt arbete
- bistå med system för lägesbilder och orsaksanalyser

Vi kan även hjälpa er i ert arbete med otillåten påverkan, visselblåsning och annan välfärdsbrottslighet genom bland annat nulägesbedömningar av nuvarande organisation och utredningshjälp vid uppkomna ärenden.

BEREDSKAPSPLANERING & KRISHANTERING

Enligt lag ska samtliga kommuner analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen och hur dessa händelser kan påverka verksamheten. Detta ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys (RSA). Här kan vi hjälpa er att skapa ett arbete med de förberedelser som behövs så att ni kan fullgöra era uppgifter inom Totalförsvaret under höjd beredskap. Vi kan även hjälpa er i arbetet med er kontinuitetsförmåga och undersöka möjliga förmågehöjande åtgärder. Inom området kan vi även bistå med hjälp i ert arbete kring

- kontinuitetsplanering
- planering för civilt försvar
- tjänsteperson i beredskap (TiB)
- kriskommunikation
- nödvatten
- skyddsrum
- trygghetspunkter

Vårt uppdrag - introduktion

- Drivmedelsbranschen påverkas idag parallellt av flera stora samhällsförändringar.
- Drivkraft Sverige ser ett behov av att identifiera mervärden och synergieffekter i resursutnyttjande av relevanta förstärkningsresurser så att återuppbyggnaden av ett modernt totalförsvaret genomförs så resurs- och kostnadseffektivt som möjligt.
- Drivkraft Sverige har gett Ramboll i uppdrag att ta fram en rapport med faktaunderlag för fortsatt arbete inom området om förstärkningsresurser för drivmedelsberedskapen
- Många aktörer har en roll för ökad robusthet - med gemensam bild ökar förutsättningar samarbete
- Informationen i rapporten kan spridas brett och hanteras i ordinarie dokumenteringssystem och processer

RAMBOLL

Omvärldsläget

- Bränsle-, bitumen- och drivmedelsföretagen i Sverige utgör en nyckelfunktion för ett resiliert och hållbart samhälle och har idag en stor roll i dagens drivmedelsberedskap.
- Under det senaste decenniet har Sveriges försvarspolitiska inriktning skiftat.
- Många inom totalförsvaret beroende av en robust drivmedelsförsörjning och drivmedelsberedskap
- Samtidigt står drivmedelsbranschen och samhället inför en stor omställning av energi- och transportsystemen, mot ökad hållbarhet.
- Behoven av drivmedel skiljer sig åt mellan vardag och kris.

Genomförande

- Rapporten behandlar tillgängliga förstärkningsresurser inom drivmedelsförsörjningen och hur det ska åstadkomma robusthet och förmåga vid kris.
 - Skillnad och likheter i statlig och företags regi
 - Skillnader och synergier mellan nationella och internationella resurser
 - Hinder och möjligheter för utveckling
- Baseras på skriftliga underlag, information från intervjuer med sakkunniga och organisationer samt konsultgruppens upparbetade expertkunskap inom området.
- Öppen information, fritt tillgänglig rapport

Exempel: samhällsstörningar & kriser som påverkat drivmedelsförsörjningen

Väderrelaterade störningar	Regionala drivmedelsstörningar	Pandemi och globala störningar	Attacker
<ul style="list-style-type: none">• Gudrun• Per• Orkaner i Mexicanska gulfen	<ul style="list-style-type: none">• Störningar i Norrland orsakat av kombination av logistiska problem och driftstörningar i raffinaderi• Störningar i vardagens transportleder, behov av logistisk kapacitet, exempelvis olyckan på Södertäljebro.	<ul style="list-style-type: none">• Pandemins påverkan på drivmedelsförsörjningen och globala försörjningskedjor. Brist på tillsatsmedlet AdBlue.• Sanktioner som påverkat global handel av drivmedel och råolja.	<ul style="list-style-type: none">• Attacker från luften mot råoljeprocessanläggningar i Saudiarabien• Ryska attacker mot drivmedelsinfrastruktur och ökade behov av diesel till reservkraft under pågående krig i Ukraina
2005/2007	2016/2019	2020-2022	2019/2022/2023

Drivmedelsberedskap med utvecklingsbehov

Ökade förväntningar och krav men otydlig målbild

Det saknas en klar bild av vilka förmågor det samlade totalförsvaret generellt, och drivmedelsberedskapen specifikt, ska säkerställa.

Förutsättningarna för branschens deltagande är inte tydliga

Staten ansvarar för en sammanhängande förmågekedja vid kriser

Krigets krav dimensionerade

Olika drivmedelsbehov vid vardag och kris. Andra prioriteringar!

Rysslands krigföring i Ukraina visar att behoven i en förhöjd konfliktnivå vida överstiger den förmåga som marknadsaktörer har förmåga och ansvar att säkerställa i vardagen, eller vid vardagsstörningar och fredstida kriser, utifrån bland annat det svenska krishanteringssystemets grundläggande principer.

Vad är en förstärkningsresurser?

Förmågan som ska garanteras vid kris och krig är odefinierad

Rapportens syn på förstärkningsresurser är holistisk

Förstärkningsresurs - en tillförlitlig förmågeökning vid kris, där drivmedelsbehovet skiljer sig mellan vardag och vid kris

Även förbrukningsdämpande åtgärder förbättrar beredskapen

RAMBOLL

01 Det som är förrädsställt och inte används i vardagen	02 Endast sådana resurser som med säkerhet fungerar. Säkerställt med att de motioneras och underhålls.	03 Allt som finns förplanerat, men inte är ianspråktaget i vardagen. Detta gäller för samtliga resurser såväl offentliga som privata.
04 Inte bara fysisk infrastruktur och produkter utan även kompetenser och förmåga kan utgöra förstärkningsresurser. Alla typer av resurser som ökar robusthet och kontinuitet kan inkluderas.	05 Resurser som behövs för att trygga försörjningen i en situation som avviker från det normala. Exempelvis annan hotbild, störda förutsättningar eller plötsligt förändrade behov.	06 Inte bara teknisk utrustning utan även kunskap, system, organisation och finansiering kan räknas som förstärkningsresurs.
07 En resurs med stor tillgänglighet kan säkra förmåga utöver normala behov. Resursen ska finnas tillgänglig och vara tillförlitlig i kris.	08 I stort all hjälp och stöd från externa parter när behov uppstår kan räknas till förstärkningsresurser.	09 Lagerhållna resurser.
10 Samplanering inom branschen med nationellt planeringsfokus framför företagsekonomiskt fokus.	11 Tillgång till ytterligare entreprenörer med rätt kompetens. Exempelvis väktare, chaufförer med reparationsförmåga eller andra personella resurser som kan nyttjas vid behov.	12 Förstärkningsresursen kan vara planering utifrån hur krisplaneringen ska organiseras och fungera under störda förhållanden. Dimensioneringen för kris och den kapaciteten som skapas kan utvecklas som förstärkningsresurs.

Olika intervjuade personers perspektiv på begreppet Förstärkningsresurs.

Statliga och privata förstärkningsresurser – skillnad, likheter och utmaningar

Det är av stor vikt att kunna säkerställa att förstärkningsresurser är tillgängliga, och tillräckligt dimensionerade, för krigets behov.

Vardagens drivmedelsförsörjning i Sverige styrs av **marknadens logik** och **förutsättningar**. Efterfrågan och logistikbehov annorlunda vid kris och krig.

Sverige har **ingen** långsiktig garanterad drivmedelsberedskap.

Försvaret av Sverige måste drivas av **staten** men **branschens** sakkunskap är en viktig beståndsdel

Effektivitetsvinster fortsatt möjliga

Nationella och internationella förstärkningsresurser – skillnad, likheter och utmaningar

Internationella förstärkningsresurser **går inte** att räkna med idag vid krig

Vid gynnsamma förhållanden kan stöd **ges** och **fås**

Internationell solidaritet samtidigt både **god** och **bristfällig**

Nationellt utrymme att styra marknadsaktörer vid kris påverkas av **andra länder**

Geografiska förutsättningar har stor betydelse

Falsk trygghet med avtal som **inte** håller vid kris och dubbelräknade resurser

NATO-medlemskap **ökar förutsättningar** för gemensam nordisk drivmedelsberedskap

Aspekter som begränsar eller försvårar en effektiv utveckling av beredskapen...

Historisk beredskap uppbyggd utifrån stor användning av drivmedel, men i takt med att andelen förnybara drivmedel ökar behöver beredskapen utvecklas.

Samhällets förväntan på drivmedelsberedskapen taktar inte med regelverk

Skillnader mellan närliggande länder; tekniska lösningar och organisering samt olika nivåer av beredskap

Ökad risk att försörjningstrygghetsargument nyttjas för att förstärka och finansiera andra mål

...faktorer som - om de hanteras - kan bidra till en effektiv utveckling

Ökad statlig styrning och ansvar för samordnad gemensam förmåga - förtydligad målbild

Samordnad planering med nordiska grannländer

Förtydligade krav kodifierade i lagar och förordningar

Samordning av olika förstärkningsresurser i samhället

Diskrepans mellan dagens beredskap och den drivmedelsberedskap som behövs för högre totalförsvarsförmåga.

Det finns både hinder och möjligheter utifrån tekniskt, organisatoriskt och juridiskt perspektiv för effektiv utveckling av beredskap och förstärkningsresurser.

Befintliga förstärkningsresurser i Sverige

- några exempel

		Drivmedelsbranschens förstärkningsresurser	Offentliga verksamheters och övriga samhällets förstärkningsresurser
	Distribution	Företag med del av verksamhet utomlands	Försvarmaktens logistik och Försvarmaktens skydd av transportleder
	Omvandling	Överkapacitet raffinaderier	
	Lager	Beredskapslager och reservkraft vid depåer	Reservkraftstankar
	Brandskydd och sanering	Storskalig brandläckningsutrustning	Nationella och internationella förstärkningsresurser för brandläckning samt oljespill och översvämning
	Personella resurser	Branschens kompetens - nationellt och internationellt. Exempelvis logistisk kompetens och drivmedelskompetens	Återupptagen civilplikt, Frivilliga försvarsorganisationer
	Författningsstöd		Säkerhetsskyddslagen
	Finansiella medel		Ökad statlig finansiering för utvecklat civilt försvar
	Kunskapsstöd	Drivkraft Sveriges kunskapsstöd	Myndigheters informationsmaterial

Internationella förstärkningsresurser

De nordiska länderna har vissa **förstärkningsresurser** och **utarbetade samarbeten**, men vid kriser är det osäkert om Sverige kan räkna med stöd.

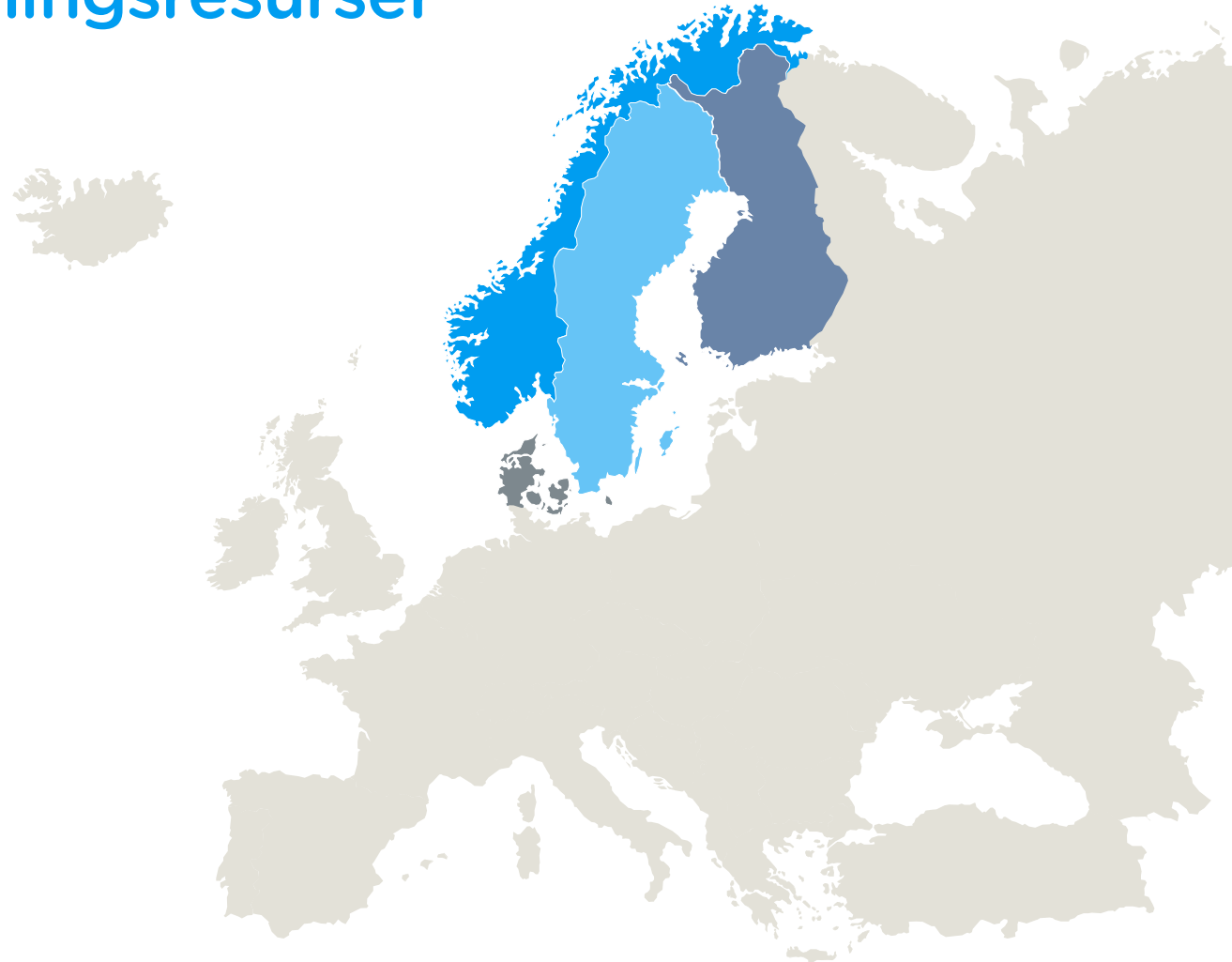
Nationell beredskap olika uppbyggd och varierande dimensionerad i grannländer.

Det finns ett **behov** av att upparbeta samarbete **innan en kris** för att nyttja allas förmågor.

Tveksamt att kunna räkna med internationella förstärkningsresurser vid kriser.

Nato-anslutning ger förutsättningar att utveckla beredskapen inför krig tillsammans.

RAMBOLL

Exempel från andra samhällsviktiga sektorer

Förstärkningsresurser vattenförsörjning

Inom vattenförsörjningen har ett omfattande arbete genomförts för att utveckla beredskapen och underlätta vattentillgången till befolkningen vid omfattande samhällsstörning.

- Livsmedelsverket har skapat den nationella vattenkatastrofgruppen VAKA, som kan bidra med expertkompetens inom områdena dricksvattenförsörjning, provtagning och analys.

Exempel från andra samhällsviktiga sektorer

Förstärkningsresurser elberedskap

En central uppgift är Svenska kraftnäts roll som elberedskapsmyndighet, med ansvar att säkerställa god elberedskap i händelse av samhällsstörningar, kris eller ytterst krig.

- Elberedskapslagen med tillhörande förordning och föreskrifter ger Svenska kraftnät omfattande mandat vid kris och inför höjd beredskap
- Svenska kraftnät finansierar utöver åtgärder hos elbranschens aktörer även resurser för reparationsberedskap
- Innan civilplikten avvecklades 2008 bedrev Svenska kraftnät i egen regi, utbildning av civilpliktiga, bland annat för reparationsberedskapen

Historiska förstärkningsresurser inom drivmedelsberedskapen

Genom att förstå historien är det lättare att tolka samtiden, och planera framtiden.

Sveriges drivmedelsberedskap har varit en central beståndsdel av tidigare års totalförsvarsplanering och fredstida krisberedskap.

- Beredskapslager med fortifikatorisk skydd för totalförsvarets behov
- Poolorganisation – samordnad distribution av drivmedel vid höjd beredskap till prioriterade kunder
- Försvarmaktens förstärkningsresurser
- Reservkraftsfinansiering
- Samordnad planering
- Företagsplanläggning och k-företag

En samordnad och omfattande planläggning för ett sammanhängande system inom drivmedelsberedskapen.

Utvecklingsbehov för drivmedelsberedskapen

- några identifierade behov som del av ett sammanhängande förmågesystem vid kris och krig

Reservkraftaggregat vid depåer och utvalda drivmedelsstationer

Säkerställ nationellt täckande **infrastruktur** - depåer

Ökat samarbete med **räddningstjänst** - ökat statligt ansvar för effektivt resursutnyttjande av alla tillgängliga förstärkningsresurser

Andra behov av logistisk förmåga vid kriser. Vardagens förmåga inte dimensionerad för kriser. Ökad tillgång till **transportfordon** och **förare**

Prioritering av drivmedelsbranschens **personal** vid kriser

Behov av **skydd** och **bevakning** vid drivmedelsstationer

Utvecklingsbehov för drivmedelsberedskapen

- några identifierade behov som del av ett sammanhängande förmågesystem vid kris och krig

Sektorsansvar och sammanhängande förmåga: Tydligare målbild dimensionerad för höjd beredskap. Det **geografiska områdesansvaret** och det **lokala perspektivet**. Förmåga att lagra efter ökade behov nära användare – mer distribuerat

Säkerhet och **skydd** av viktig infrastruktur

Utvecklad **författningsberedskap**. Kodifiera förtydligade krav och förväntningar för ökad rättssäkerhet och tydlighet

Ökat fokus på **teknisk utrustning**. Förberedda adaptrar mellan olika system/standarder – underlätta att ge och få stöd av andra

Civilplikt och **personalresurser** vid kris och ökade behov

Skyddad kommunikation mellan viktiga noder och aktörer inom drivmedelsberedskapen

Tack!

Mikael Toll
mikael.toll@ramboll.se